

הרבניות כרמית פיינטוך ושירה
מרילי-מירוויס מלמדות תורה,
מנהיגות קהילה וגם תורמות כליה
אורלי גולדקלנג / 32

חוסר נליות
שתייהן תלמידות
חכמים, שתייהן מנהיגות
קהילה ושתייהן החליטו
לתרום כליה: שיחה על
חסד, מנהיגות וחיים
// אורלי גולדקלנג

עצרת נשים

לא מעט דברים משותפים בין הרבניות שירה מרילי-מירוויס וכרמית פיינטוך. מעבר ללימוד התורה, לדילמות שמלוות עמידה בראש קהילה ולמהלכים פורצי דרך, שתייהן נכנסו מרצונן לחדר הניתוחים ותרמו כליה לאישה שלא הכירו

/ אורלי גולדקלנג /
צילום: נעמה שטרן

תנועות איינזכות ליו את הדקות הראשונות במפגש עם הרבניות שירה מרילי-מירוויס וכרמית פיינטוך – שתייהן רבניות קהילה שבחודשים האחרונים תרמו כליה לנשים שלא הכירו קודם לכן. אנחנו נפגשות בביתה של הרבנית שירה. למרות ההכרה בחשיבות החשיפה, הן חשות מבוכה ממנה. כל זה משתנה ברגע שאנחנו עוברות לדבר על המושתלות שלהן: האור בעיניים גדלק, החיוך נמרח על הפנים. "טטיאנה נהדרת ממש", מספרת מרילי-מירוויס, שתראה לפני חודש וחצי בבית החולים בילינסון. "ביום שאחרי הניתוח היא זו שהרימה אותי מהמיטה, ואמרה לי: 'אללה, לקום, להתחיל להזין את הגוף'. הייתי מיועדת בכלל למישהי אחרת, אבל מתברר שהייתה בינינו התאמה ברמה של אחיות ממש. מה לנתניית, עולה מבריה"מ לשעבר, ולמתנחלת מרוקאית? עובדה. זה חסד ממנה חלק מהתרופות".

ברוח הימים הללו, מפגש המשפחות נעשה במרחב המוגן – חדר המדרגות של בית החולים. "יום אחרי הניתוח פתאום היו אזעקות. טטיאנה ואני הרי לא יכולות לרוץ לשם. שלחנו את הילדים, ושלמה האיש שלי לקח אותי לאט-לאט, שם פגשנו את המשפחות והכרנו ביניהן. רק בישראל זה יכול לקרות".

אירוע דומה קרה לרבנית פיינטוך, שנשלפה מרשימת התורמים ותרמה כליה בקיץ האחרון לסוגיה סעידוב מיהוד, בבית החולים שיבא. "היא אישה מקסימה עם משפחה חמה מאוד. נסענו אליהם בסוכות והם שחטו בשבילי כבש, ואני בכלל כמעט צמחונית. הם מכינים באוכל, יש להם מסעדה בבעלותם שנסגרה בגלל המחלה של סוגיה. היה להם קשה להחזיק את העסק כשהיא בדיאליזה כמה פעמים בשבוע במשך ארבע שנים. כבר חשבו שלא ימצאו לה אף אחד, ופתאום הייתה התאמה נדירה בינינו".

המפגש עם משפחתה של סוגיה היה מוקדם מהצפוי, באופן שחרג מהמקובל. משרד הבריאות ובתי החולים מקפידים שלא תהיה היכרות מוקדמת בין המושתלים לתורמים אלטרואיסטים, כדי שלא תיווצר מחויבות אצל התורם שתמנע ממנו לסגת במקרה שהתחרט. זה לא מה שקרה כאן. "איחיתי לוועדה של משרד הבריאות, ובכלל לא ידעתי שגם המושתלת צריכה לעבור ועדה", מספרת פיינטוך. "הם ישבו שם בהמתנה כל החמולה – אחיות וילדים ובני הזוג של כולם. הבת קלטה אותי, שאלה אם חיתנתי בת בפברואר האחרון, מה שדחה את מועד התרומה המקורית שלי. עניתי שכן, ותוך רגע מצאתי את עצמי מחובקת על ידי עשרים איש, כולם בוכים. גם אני התחלתי לבכות – גם מהתרגשות וגם מלחץ. הרי עוד לא עברתי את הוועדה אפילו. חברת ועדה שמעה את ההמולה, יצאה אלינו ומשכה אותי משם מיד. אחרי הניתוח הזכרנו את זה בחיוך".

שתי הרבניות עברו את התהליך עם עמותת מתנת חיים. כששאלו אותן מתאמות ההשתלה אם יש להן עדיפות מסוימת, השתיים ענו – כל אחת בזמנה – שהן מעדיפות לתרום לנשים. זמן קצר אחרי כן הן הרימו טלפון בהול וביטלו את הבקשה. "לא הייתי מוכנה לזה שישאלו מה אני מעדיפה", אומרת פיינטוך. "אמרתי אישה, כי זה הרבר הראשון שעבר לי בראש אבל מיד התחרטתי. מה אני, אלוקים? הסתבכתי גם עם הגיל – רציתי להציל אמה צעירה, אבל גירשתי את המחשבות האלה בכוח. אמרתי לעצמי: מי את שתחליטי? כל יום שנתת זו הצלה. אז בסוף השארתי את זה לבית החולים ובדיעבד אני שמחה שזו אישה. אני מרגישה חוויה מאוד אינטימית, גם בחייוּת המפגש".

"גם אני מיד ביקשתי לבטל את הצמצום לנשים בלבד, אבל אני שמחה שיצא ככה, כי זה מאפשר חיבוק", אומרת מרילימירווים. "טטיאנה לא מדברת עברית, הכול עבר דרך הבת שלה בהודעות קוליות, וגם זה רק באנגלית. החיבוק מאוד משמעותי פה". המפגש עם ועדת הבריאות העלה את נושא הרבנות על השולחן. "כולם חילונים שם, ניסו להבין מה אני – רבנית, אישה ואורתודוקסית?" מחייכת פיינטוך. מי שהתקשתה במיוחד הייתה הפסיכולוגית בוועדה, שלא הצליחה לחבר בין המראה העדין והריבור המתון של פיינטוך לרקורד הניהולי שלה. "אני עוברת על קורות החיים שלך ומשהו לא מסתדר לי בין המראה העדין שלך למעשים פורצי הדרך. ועכשיו גם לתת כליה? את מדברת מתון, נראית עדינה, לא נראית פורצת דרכים. מה קורה פה?" אמרה לה. פיינטוך מצידה ענתה שהיא הביאה את עצמה כפי שהיא. כשהסתיימה הפגישה, הפסיכולוגית יצאה בעקבותיה, התנצלה וביקשה את כתובת בית הכנסת של הרבניות. "גם במקרה שלי הרימו גבה", מספרת מרילימירווים. "התפתח שם שיחה על נשים שלומדות הלכה שהמשיכה עם יו"ד הוועדה והפסיכולוג הרבה אחרי שסיימו".

הרבנית פיינטוך, במקור אפרתי (49), נשואה לרב נתי ואם לשישה יחד עם אישה היא משמשת כרבנית קהילת אילנא דחי (עץ החיים) בקטמונים, שאותה הקימו יחד לפני ארבע שנים וחצי. מזה 15 שנים היא ר"מית בבית המדרש לנשים במגדל-עוז, ועוסקת גם בפסיכותרפיה אקוֹסֶטְנֶצִיאלִית. בעבר הייתה רבנית קהילת הרמב"ן בירושלים במשך שלוש שנים, לצד הרב בני לאו.

הרבנית שירה מרילימירווים (44), נשואה לשלמה ואם לחמישה. מזה שלוש

שנים היא הרבנית של קהילת שירת התמר באפרת. בנוסף, היא עמיתה בארגון רבני בית הלל ומלמדת הלכה בשיבת דרישה ובמתן. בעבר כיהנה גם כראש המועצה הדתית של אפרת ("תפקיד מדהים, פוליטיקה נוראית"). בתה יובל הייתה חברה קרובה של רינה די הי"ר, מה שחיבר כבר בילדותן בין האמהות. "המחשבה לתרום כליה הסתובבה לי הרבה שנים בראש, וחשבתי שזה משהו שאעשה כשהילדים יגדלו. כשחזרתי מההלוויה של לואי הי"ר, יממה אחרי הלווייתן של האחיות מאיה ורינה, הרמתי טלפון למתנת חיים. בהלוויה שלה סיפרו שתרמו את כל האיברים שלה – כבד, ריאות, כליות, קרניות, לב.

הכול. היום אני יודעת לומר שזה היה מתוך הצורך לעשות משהו עם האבל, לא להישאר בחוסר אונים ובכאב בלבד. זו השראה ממנה ומהמשפחה שלה.

"משפחת די עברה לאפרת כשהבנות היו בכיתה ב', ומהרגע הראשון יובל שלי ורינה שלהם היו צמודות. יובל ורינה רצו לישון לילה בכינרת, ואני לא הרשיתי. אמרתי ללוסי, 'את עולה חרשה, אני ישראלית. לא עושים את זה'. היא אמרה: 'החוויה הכי חשובה שלהן היא שישנו על האדמה, שיטיילו בארץ. זה חשוב יותר מבית ספר ומהכול'. חשבנו ביחד איך להגדיר מה מותר (לישון בכינר, במתחם הבנות) ומה לא (טרמפים). ומכיתה ט' זה היה הקטע שלהן – מסלולים בצפון, לינה בכינר. אני חושבת שללוסי הייתה ראייה בריאה מאוד על החיים. היא הייתה אשת חסד אמיתית, חיובית מאוד, כזו שצוחקת בקול".

לימודיה התורניים של הרבנית פיינטוך התקיימו במתן ובבית מורשה, ושל הרבנית מרילימירווים במכון למנהיגות הלכתית של מדרשת לינדנבאום. היום היא לומדת במכון למנהיגות הלכתית בתוכנית גישור הלכתי. "לא רמיינתי שאהיה רבנית", מודה מרילימירווים. "חשבתי להיות פסיכולוגית וזה גם מה שלמדתי באוניברסיטה. אחרי שהתחלתי ללמוד תורה, החלום של פסיכולוגיה עבר. הקונספט של רבנית לא היה חלום שניסיתי

להשיג, אבל מרגע שעזבתי את הפסיכולוגיה, היה ברור שאישאר בעולם התורה". גם פיינטוך התכוונה לעסוק בפסיכולוגיה ובחינוך. "חייתי בחברה שראתה בלימוד תורה דבר יפה אבל לא מעשי. לא רמיינתי בכלל שאהיה ר"מית, פשוט אהבתי ללמוד תורה. לנשים שאני פוגשת היום ברור שהן יכולות להיות ר"מיות, אם הן מוכשרות ומוכנות לעבוד קשה. היום יש כ־15 ר"מיות בבית המדרש מגדל-עוז, אבל אז זה לא היה מצוי. כל המורים שלי היו גברים, לא הייתה אף אישה, למעט לנושאי חסידות ומדרש. כשנשארתי כמה וכמה שנים בבית המדרש, הסביבה תמכה אבל לא הבינה את

הרבנית שירה מרילימירווים: "בתחילת המלחמה היו נשים שביקשו ממני להגיד שהאיש שלהן יהיה בסדר, שהוא יחזור. אני לא יכולה להגיד דבר כזה. אני כן יכולה להיות שותפה לפחד. צחקנו בקהילה שהפכתי אותם לקהילה מרוקאית – תדליקי נר, תני צדקה ותתפללי – מחשבה דיבור מעשה. בעיניי תפילה ספונטנית היא כלי משמעותי. יש לנו תפילה מסידור, אבל היא עונה על צורך אחר בנפש"

למה ש יך בשותפות רבנית עם האיש שלי, תני", מספרת פיינטוך. "היו כאלה ששאלו למה צריך גם וגם, התעניינתי: בבית אתם גם שואלים ככה? למה צריך גם אמא וגם אבא? כל אחד מאיתנו

מביא את הכוח שלו – גבריות ונשיות. זה כמו כדורסל, אנחנו כל הזמן בדיבור. ב"ה, התקשרות מספיק חמה וטובה. זה לא ראש חץ אלא חיבור".

כאמור, החשיפה סביב תרומת הכליה לא קלה להן, ובהתחלה הן שיתפו רק את המעגל הקרוב. אולם רגע לפני הניתוח, כל אחת מהן ביקשה מקהילתה להתפלל עבורה, והתגובות היו מרוממות נפש. "זה עורר הרבה אנשים והתחיל שיח עד סביב זה", מספרת פיינטוך. "אני שמחה בשיח, אבל גם רוצה לסייג אותו. הקהילה שלנו מתעסקת הרבה בנתינה ובשאלות חברתיות, יש הרבה אנשים טובים שרוצים לעשות טוב. ואני מבקשת להדגיש שיש יותר מדרך אחת לעשות טוב, תרומת כליה היא רק אחת מהן. מעבר להתאמה הבריאותית, זה צריך להתאים גם לנפש. באופן כללי, אדם צריך לברור את דרכו בטוב, לא לפעול בלחץ ולא מתוך מצוקה." "יום לפני הניתוח, בדרשה של שבת, סיפרתי לקהילה", משתפת מרילימירווים.

"מאותו רגע הקהילה הייתה מאוד משמעותית ברמה הנפשית והאישית בכל התהליך. הרגשתי שהם נושאים אותי בתפילות, מלווים בבית החולים ומהשנייה שהגעתי הביתה. זכיתי לטעום את המאכלים של כל הקהילה. כששאלו את שלמה איך אפשר לפנק אותי, הוא שיתף אותם שאני רוצה את החלק הראשון של 'יביע אומר'. כשהזכרתי מבית החולים חיכתה לי פה הסדרה כולה, בצירוף מכתב מרגש. פרצתי בבכי. זה לא רק הספרים, זו התחושה שהקהילה איתי בכל מה שאני עוברת. שותפות מאוד עמוקה".

התרומה של מרילי-מירויס אמורה הייתה להתקיים מיד אחרי החגים, אולם אז פרצה המלחמה. "גייסו את שלמה ויותר מחצי מבני הקהילה, ובהם אישה אחת. לא יכולתי להיכנס לניחוח כל עוד שלמה לא בבית. אי אפשר היה לעשות את זה לילדים, עם כל חדרת המלחמה. ידעתי שטטיאנה עם טיפולי דיאליזה וזה ישב עליי. הניחוח נקבע לחנוכה, כשנכנסנו כבר לשגרת מלחמה ובסיעתא דשמיא, שלמה השתחרר בזמן והיה

עמוקה. ומשם מתחילה העשייה הקהילתית על מאתיים קמ"ש".

מה התפקיד של רבנית קהילה בתקופה כזו?

"במישור הרוחני, כרבנית מה שחשוב לי זה להגביר אהבה – אהבה בין אדם לקדוש ברוך הוא, בין אדם לתורה, למצוות וכמובן בין אדם לחברו. במלחמה הדברים האלו מועצמים והופכים למאתגרים – מול הקב"ה, היכולת או אי היכולת לקיים מצוות. ברמה החברתית, אני מאמינה שקהילה היא דבר משמעותי וחשוב, והמלחמה העצימה את זה בעשרות מונים. היא מאפשרת לבני-אדם להרגיש שרואים אותו, שהוא חלק ממשוה משמעותי, שיש תחתיו רשת שהוא יכול להיעזר בה וגם לעזור דרכה.

"ברמה הטכנית, צריך לפעול עם הקהילה, בלי לשכוח שאני לא רכזת קהילה. יש ועד ויש גבאים והמון אנשים טובים וכולם מגויסים לפרויקטים שונים של סיוע למי שצריך".

בשונה מקהילת התמר, הקהילה של פיינטוך היא קהילה עירונית, שבה הילדים מפוזרים בבתי ספר שונים, והתושבים מפוזרים במרחב רחב. בית הכנסת משמש מרכז קהילתי שהוא בועה רוחנית לכל

ספונטנית היא אחרת", משלימה פיינטוך. "בהתחלה נגמר לי המילים. אני אדם של מילים אבל מול מה שקרה הרגשתי שצריך משהו אחר. ביקשו שאגיד משהו, ואמרתי: אל תשאירו אותי לבד בזה, כולנו צריכים להגיד את המשהו הזה כי על כל אחד מאיתנו עוברים דברים שונים. אז ביקשנו בכל ליל שבת ממישהו מהקהילה להביא את הסיפור שלו, שישתף. עד עכשיו רק לוחם אחד הסכים לשתף, אבל כבר שמענו כאלה שעברו עם המפונים, ופסיכולוגית שנסעה עם אחת המשלחות של משפחות החטופים".

פיינטוך מתייחסת גם לציבור השקוף לכאורה, בתוך המלחמה – הצעירים שטרם נישאו. "כל חוסר בחיים מקבל תוספת קושי בזמן מלחמה. הבדירות גדלה, וקשה לעבוד תקופה כזו לבד. אנחנו צריכים להתחזק בזה כחברה, לפקוח יותר את עינינו גם לזה. לשאול, להתעניין וגם לנסות לשרך בלי להתבייש. יש משהו במלחמה שדווקא מגביר את יצר החיים, וכמו שיש בייבי בום אחרי מלחמות, אולי נזכה לראות גם עלייה משמעותית בתחום הזה".

לבנות שהמלחמה גרמה להן לרצות להתגייס ולוותר על שירות לאומי היא ממליצה להגיע מוכנות. "אני מבינה את

הרבנית כרמיית פיינטוך: "כל חוסר בחיים מקבל תוספת קושי בזמן מלחמה. הבדידות גדלה, וקשה לעבוד תקופה כזו לבד. אנחנו צריכים להתחזק בזה כחברה, לפקוח יותר את עינינו גם לזה. לשאול, להתעניין וגם לנסות לשרך בלי להתבייש. יש משהו במלחמה שדווקא מגביר את יצר החיים, וכמו שיש בייבי בום אחרי מלחמות, אולי נזכה לראות גם עלייה משמעותית בתחום הזה"

הבנות ואת כל מי שרוצה להשתייך לצבא כעת. הן רואות את הצבא בגדולתו: בנתינה, בהתמסרות, בשייכות לדבר הגדול הזה שנקרא עם ישראל. בעיניי, רצוי מאוד שייקחו לעצמן שנת הכנה והתחזקות לקראת זה. שייבאו עם כוחות גדולים של תורה ותפילה לאתגרים שם. כחברה, אנחנו צריכים לעשות הכול כדי לדאוג לגופן ולנפשן".

המלחמה הגיעה אחרי שנה לא פשוטה חברתית, כשבקהילות של שתייהן יש מתומכי ומתנגדי הרפורמה המשפטית. "בקהילה שלנו המגוון גדול מאוד ויש הרבה מחלוקות והרבה אהבה", אומרת מרילי-מירויס. "העניין הוא

אלה. יש אצלנו הרבה חברים במילואים, בעיקר צעירים. חיברנו משפחות מאמצות בין מגויסים ולא מגויסים והענקנו סיוע למי שהיה צריך. כל שבוע מביא איתו משהו אחר לגמרי. בין השאר הוצאנו פק"ל רוח – חוברת עם תכנים עבור הלוחמים".

מרילי-מירויס: "בתחילת המלחמה היו נשים שביקשו ממני להגיד שהאיש שלהן יהיה בסדר, שהוא יחזור. אני לא יכולה להגיד דבר כזה. אני כן יכולה להיות שותפה לפחד. צחקנו בקהילה שהפכתי אותם לקהילה מרוקאת – תדליקי נר, תני צדקה ותתפללי – מחשבה דיבור-מעשה. בעיניי תפילה ספונטנית היא כלי משמעותי. יש לנו תפילה מסידור ואני אוהבת אותה אבל היא עונה על צורך אחר בנפש".

"סידור עושה סדר בדברים, תפילה

ללמוד איך אתה מצליח להביע דעות ולשתף מחלוקות ואפילו לנסות לשכנע, אבל מתוך מקום מכבד שלא יוצא מנקודת הנחה שהשני רוצה להרע לך. נשארנו אותם אנשים שלא בהכרח רואים עין בעין את התפתחות המדינה, ועדיין שותפים בחיים אחד של האחר".

"בימי הניחוח, מתחת למגדל שבו התאשפותי בשיבא, התקיימה הפגנה גדולה מאוד עם זמבורות עד אמצע הלילה", מספרת פיינטוך. "הוויכוח שם הגיע לעיתונות, בעקבות השתתפות של חלק מהצוות הרפואי בהפגנה. זה פגש אותי גם בקהילה, כמוכן. הפגנתי נגד הרפורמה, ראו אותי שם. אנחנו מתייחסים לפוליטיקה כדרך ולא כדבר מלוכלך, ולכן השיח חשוב מאוד בעיניי. התרחשות של קהילה זו הודמנת לתרגל יחסים, לקיים מחלוקות ולייצר הנהגה שמכלילה את כולם. יש לי עמדות בתוך הדרמה של הרפורמה, וזה בסדר גמור, השאלה היא איך אני רואה גם את מי שלא חושב כמוני. זה העסיק אותי בדרשות שלי: איך אני מביאה את עצמי כך שכל מי שרוצה יכול להיות חלק, בלי קשר לעמדות שלנו. זה היה אתגר גדול אז, וזה אתגר גדול גם במלחמה. נוצר ביחיד-ישראלי טוב, אבל הדברים כבר פוגשים אותנו ופגשו אותנו עוד יותר בעתיד".

אנחנו בעצם מגיעות לשאלת היום שאחרי.

מרילי-מירויס: "אנחנו צריכים תהליך תשובה לאומי שנוגע לכל אחד באופן אישי. תהליך שמתחיל ב'אשמים אנחנו', אבל מתקדם מאשמה לתיקון. מגיעים לזה קודם כול בעזרת הקהילה, שהיא כלי מדהים לריפוי. המדינה צריכה טיפול בפוסט טראומה להמונים? אני חושבת שלקשור את עצמך לקהילה, לרשת חברתית אנושית, זו הדרך הנכונה. קהילה כתרופה לחרדה".

"המושג חוסן קהילתי מדויק, כי קהילה מייצרת חוסן", משלימה פיינטוך. "ואני אומרת: בואו נאחד כוחות. אף פעם לא אהבתי את המילה 'מגור', והיום אני כבר ממש סולדת ממנה, כי גורנו את עצמנו יופי. אנחנו יהודים, ישראלים, צריכים למצוא כמה שיותר דרכים לתת ולקבל. להשתמש בחוזק הקהילתי הזה למשימות הבאות. ויש יסודות שמחברים בינינו – יש כרגע כמיהה לתפילה בכל מקום, גם בתליאביב, גם בכיכר החטופים. היכולת להתפלל מתוך מצוקה מייצרת לפעמים נגישות גדולה יותר, כי לחילוני אין את כל כובד המחויבות שיש לדתי. בשעה שאנחנו לפעמים נאבקים עם ילדינו שיקומו לתפילה, את רואה כמיהה גדולה לתפילה פשוטה וכנה. בתי הכנסת, ברוך השם, ממשיכים להיות מלאים, ויש לנו את סוד התפילה הקבועה, אבל ישנם גם אלה עם התפילה המשוחררת".